

EUROPOS KRAŠTOVAIZDŽIO KONVENCIJOS RATIFIKAVIMO DVIDEŠIMTMETIS

Kraštovaizdis – tai žemės paviršiaus gamtinių (paviršinių uolienu, pažemio oro, paviršinių ir gruntinių vandenų, dirvožemio, gyvųjų organizmų) ir / ar antropogeninių (archeologinių objektų, žemės naudmenų, statinių, inžinerinių įrenginių ir informacinio lauko) komponentų, susijusių medžiaginiai, energetiniai ir informaciniais ryšiais, teritorinis junginys, šią integraciją išreiškiantis įvaizdis. Jo struktūros erdvinę raišką atspindi taksonominių ir tipologinių pakopų teritoriniai vienetai (gamtiniai ir antropogenizuoti arba antropogeniniai teritoriniai kompleksai), kurių svarbiausios taksonominės pakopos: 1) sfera, sektorius, juosta (planetos lygmeniu); 2) šalis, zona, provincija (regiono lygmeniu); 3) sritis, rajonas, apylinkė (rajono lygmeniu); 4) vietovė (arba vietovaizdis), apyrbė ir facija – žemiausia taksonominė pakopa (lokaliu lygmeniu) (P. Kavaliauskas. Visuotinė lietuvių enciklopedija, prieiga internete: <https://www.vle.lt/straipsnis/kraštovaizdis-2/>).

Nuo 2017 m. kasmet spalio 20-ąją minima Europos kraštovaizdžio diena. 2000 m. spalio 20 d. Florencijoje (Italija) septyniolika šalių (tarp jų ir Lietuva) pasirašė Europos kraštovaizdžio konvenciją (EKK) (angl. *European Landscape Convention*). 2002 m. spalio 3 d. Lietuvos Respublikos (LR) Seimas šį tarptautinį susitarimą ratifikavo. Šiuo metu jau keturiasdešimt šalių ratifikavo, o dar viena pasirašė EKK.

Ši konvencija konstatuoja, kad kraštovaizdis yra žmogaus suvokiama vietovė, kurios pobūdį lemia gamtos ir žmogaus veikimas ir sąveika, kad tai visa apimanti fizinė erdvė, kurios dalis yra ir pats žmogus. Šis kompleksinis erdvinis darinys tuo pat metu talpina visą gyvosios ir negyvosios gamtos įvairovę bei žmonijos veiklų, tvarinių, tautų, kultūrų, religijų, taip pat kiekvieno mūsų požiūrių ir suvokimo galimybių įvairovę. Konvencijos reikalavimai apima žemę ir vandenį, ji taikoma ypatingiems ir įprastiniams ar net sunykusiems kraštovaizdžiams. Ja siekiama išsaugoti kraštovaizdį kaip kiekvienos šalies, regiono, vietovės visumą, savastį, įpareigoti nacionalines, regionines ir vietines valdžios institucijas priimti teisės aktus ir imtis konkrečių veiksmų jį tirti, planuoti, saugoti, tvarkyti ar atkurti. Šiuo susitarimu įtvirtinta žinių, švietimo, mokslo svarba ir visuomenės dalyvavimo priimant erdvinius sprendimus reikšmė bei poreikis ginti žmogaus teises teritoriniu principu.

Kraštovaizdžio reikšmė mūsų tautai ir valstybei pripažįstama nuo pirmųjų atkurtos nepriklausomos valstybės teisės aktų iki šiandieninių svarbiausių strateginių šalies dokumentų. Jo apsaugos ir tvarkymo kokybė yra tvaraus Lietuvos vystymosi pagrindas, nes nuo kraštovaizdžio pobūdžio ir būklės priklauso gyvosios ir negyvosios gamtos komponentų kompleksų – ekosistemų įvairovė, kartu ir visuomenės sveikata bei gyvenimo kokybė, mūsų istorijos ir kultūros paveldo išsaugojimas bei kasdieniniai sprendimai.

Leliūnai (Anykščių r.) – Baltijos aukštumų ruožo, Aukštaičių aukštumos srities, Vidurio Aukštaičių agrarinio kalvyno rajonas. Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas, 2015 m. R. Skorupsko nuotr.

Leliūnai (Anykščiai district) – the Baltic Uplands belt, the Aukštaičiai Upland zone (province), the region of the Middle Aukštaičiai agricultural Hilly Land. National Landscape Management Plan, 2015